

Wyrok z dnia 21 stycznia 1998 r.

III RN 110/97

Osoba, która zgłosiła do odprawy celnej towary złożone w składzie celnym, należącym do tej osoby, jest stroną postępowania celnego, uprawnioną do złożenia wniosku o przekazania sprawy właściwemu organowi celnemu w celu wszczęcia postępowania w sprawie wywozu towarów za granicę (art. 2 pkt 6, art. 45 ust. 5 i art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. - Prawo celne, jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 41, poz. 312 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Andrzej Wasilewski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Włodzimierza Skoniecznego, po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 1998 r. sprawy ze skargi Marka P. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł w W. z dnia 28 września 1995 r. [...] w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 maja 1997 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e

Prezes Głównego Urzędu Ceł decyzją z dnia 28 września 1995 r. [...], wydaną na podstawie art. 157 § 1, art. 158 § 1 w związku z art. 156 Kodeksu postępowania administracyjnego oraz art. 23 ust. 2, art. 42 w związku z art. 70 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 - Prawo celne (jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 71, poz. 312 ze zm.) stwierdził nieważność swojej decyzji z dnia 22 kwietnia 1994 r. [...] oraz decyzji Dyrektora Urzędu Celnego w R. z dnia 1 lutego 1994 r. [...] w części dotyczącej wymiaru opłaty manipulacyjnej dodatkowej, natomiast odmówił stwierdzenia nieważności pozostałej części decyzji. Zdaniem Prezesa Głównego Urzędu Ceł przepis § 20

rozporządzenia Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą z dnia 22 sierpnia 1990 r. w sprawie dozoru i kontroli celnej oraz poboru opłat (Dz.U. Nr 61, poz. 357 ze zm.) jest, stosownie do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lutego 1994 r. U 7/93, regulacją przekraczającą upoważnienie zawarte w art. 70 ust. 5 pkt 2 Prawa celnego. Stwierdzenie nieważności w tej części decyzji organów obu instancji było w pełni uzasadnione. Prezes Głównego Urzędu Ceł nie znalazł natomiast podstaw do stwierdzenia nieważności swojej decyzji z 22 kwietnia 1994 r. w części dotyczącej wymiaru cła na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania administracyjnego. W uzasadnieniu decyzji Prezes GUC stwierdził, że Marek P. jako właściciel składu celnego był podmiotem dokonującym obrotu towarowego z zagranicą i według art. 2 pkt 6 Prawa celnego działał na własny rachunek. Postanowieniem o przekazaniu sprawy Dyrektor Urzędu Celnego w W. przekazał do Dyrektora Urzędu w R. zgłoszony do odprawy celnej przez Marka P. towar w postaci tekstyliów celem „występu za granicę”. Z uwagi na to, że towar nie został dostarczony do organu celnego wskazanego w powyższym postanowieniu, Dyrektor Urzędu Celnego w R. decyzją z dnia 1 lutego 1994 r. dokonał odprawy celnej ostatecznej towaru i wymierzył cło według stawek obowiązujących w dniu wyprowadzenia towaru ze składu celnego.

Naczelnny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 26 maja 1997 r. [...] oddalił skargę Marka P. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł z dnia 28 września 1995 r. W ocenie Sądu podmiotem żądającym przekazania towaru Dyrektorowi Urzędu Celnego w R. celem „występu towaru za granicę” był skarżący, prowadzący skład celny „M.”, który jednocześnie wniósł o przyjęcie przez Dyrektora Urzędu Celnego w W. zabezpieczenia majątkowego.

Wniosek skarżącego został uwzględniony i Dyrektor tego Urzędu Celnego przyjął od niego proponowane zabezpieczenie majątkowe, a w postanowieniu z dnia 17 marca 1993 r. uzależniono przewóz towaru przez polski obszar celny, a więc tranzyt towaru ze składu celnego prowadzonego przez skarżącego do „jego występu za granicę”, od złożonego zabezpieczenia. Sąd ustalił, że skarżący pokwitował odpis powyższego postanowienia w dniu jego wydania, a w polu 50 dokumentu SAD odnotowano to postanowienie, a ponadto z pkt VI ust. 1 Regulaminu Składu Celnego „M.” wynika, że skład celny prowadzony przez skarżącego ponosi odpowiedzialność za należności celne ciężące na towarach w nich złożonych oraz na towarach przemieszczanych z tego składu celnego, do czasu potwierdzenia wywozu towaru przez

graniczny urząd celny właściwy miejscowo dla składu celnego, do którego towary zostały przekazane. W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że towar wymieniony w dokumencie SAD nr 140100/033631 z dnia 9 czerwca 1993 r. nie został wywieziony za granicę. W konsekwencji organy celne zasadnie przyjęły, że zgodnie z art. 2 pkt 6 i art. 23 ust. 2 Prawa celnego obowiązek uiszczenia należności celnych spoczywa na skarżącym.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zaskarżył powyższy wyrok rewizją nadzwyczajną, w której zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie prawa przez obrazę: „ 1) art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. - Prawo celne (jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 41, poz. 312 ze zm.) w wyniku braku dowodów świadczących o tym, że Marek P. był podmiotem dokonującym obrotu towarowego z zagranicą w sprawie wszczętej w dniu 9 czerwca 1993 r. na skutek złożenia w Urzędzie Celnym w W. JDA SAD nr 140100/033631,

2) art. 82 ust. 1 Prawa celnego w związku z art. 45 ust. 5 tej ustawy w związku z brakiem postanowienia, o którym mowa w pierwszym z powołanych przepisów, które mogłoby stanowić wyłączny dowód co do tego, iż określony podmiot jest osobą przewożącą towar w rozumieniu art. 42 Prawa celnego (w tym przypadku, że tą osobą miałby być Marek P., jako właściciel Składu Celnego „M.” w W.,

3) art. 82 ust. 3 Prawa celnego wobec bezpodstawnego przyjęcia, że postanowienie Dyrektora Urzędu Celnego w W. z dnia 17 marca 1993 r. [...] dotyczące przyjęcia zabezpieczenia jest w niniejszej sprawie postanowieniem, o którym mowa w tym przepisie, wobec braku postanowienia o przekazaniu sprawy wszczętej w dniu 9 czerwca 1993 r. na skutek złożenia w Urzędzie Celnym w W. wymienionego wyżej JDA SAD, a także wobec braku wniosku ze strony Marka P. o objęcie wywozu towarów wyszczególnionych we wspomnianym JDA SAD zabezpieczeniem wynikającym z powołanego wyżej postanowienia z dnia 17 marca 1993 r.,

4) art. 156 § 1 pkt 4 KPA w związku z uznaniem za zgodną z prawem decyzji, w której zobowiązano do uiszczenia należności celnych osobę, której nie udowodniono, iż była osobą dokonującą obrotu towarowego z zagranicą lub osobą przywożącą towar między urzędami celnymi na mocy postanowienia o przekazaniu sprawy,

5) art. 156 § 1 pkt 2 KPA w związku - pośrednio- z art. 18 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31. poz. 214 ze zm.) w wyniku uznania za zgodną z prawem decyzji, której realizacja w sposób bezpośredni i oczywisty może doprowadzić do powstania po stronie Skarbu Państwa

obowiązku wypłacenia odszkodowania w znacznej wysokości na podstawie art. 417 KC,

6) art. 7, art. 77 § 1 KPA i art. 80 tego Kodeksu w związku z istotnymi brakami w zakresie ustalania stanu faktycznego, a także w związku z niezgodnością istotnych ustaleń faktycznych z treścią zebranego materiału dowodowego,

7) pkt VI. 1. Regulaminu Składu Celnego „M.” w W. stwierdzającego, że „skład ponosi odpowiedzialność za należności celne ciążące na towarach złożonych w składzie celnym oraz na towarach przemieszczanych ze składu, do czasu potwierdzenia wywozu towaru przez graniczny urząd celny lub urząd celny właściwy miejscowo dla składu celnego, do którego towary zostały przekazane”, w wyniku objęcia tak określonym ryzykiem podmiotu prowadzącego skład celny także przestępczych działań funkcjonariuszy celnych, w tym przypadku działań polegających na poświadczeniu nieprawdy o występie poza polski obszar celny towarów umieszczonych uprzednio w tymże składzie celnym.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wniósł o uchylenie przedmiotowego wyroku NSA w Warszawie, oraz o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa Głównego Urzędu Ceł w części odmawiającej stwierdzenia nieważności decyzji tego organu z dnia 22 kwietnia 1994 r. [...] i utrzymanej nią w mocy decyzji Dyrektora Urzędu Celnego w R. z dnia 1 lutego 1994 r. [...] w przedmiocie wymiaru cła.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. - Prawo celne (jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 41, poz. 312 ze zm.) za podmiot dokonujący obrotu towarowego z zagranicą uważa się osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, dokonującą obrotu towarowego z zagranicą na własny rachunek i we własnym imieniu, natomiast obrotem towarowym z zagranicą jest przywóz towarów z zagranicy, wywóz towarów za granicę oraz przewóz towarów przez polski obszar celny, niezależnie od sposobu ich przemieszczania przez granicę celną. W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że Marek P. w dniu 8 czerwca 1993 r. wypełnił JDA SAD nr 140100/033631, wpisując w rubrykach 2,8, 14 jako eksportera, importera i dokonującego zgłoszenia prowadzony przez siebie skład celny. Nie ulega zatem wątpliwości, że Marek P. był podmiotem dokonującym obrotu towarowego z zagranicą w rozumieniu powołanych wyżej prze-

pisów Prawa celnego, skoro na własny rachunek i we własnym imieniu sprowadził z zagranicy towary wymienione w powyższym JDA SAD. Nie jest trafny pogląd Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, że zgłoszenie celne dokonane przez Marka P. zawarte w JDA SAD sporządzonym w dniu 9 czerwca 1993 r. na podstawie wcześniej wymienionego JDA SAD nr 140100/033631 z dnia 8 czerwca 1993 r. nie upoważniało do wszczęcia właściwego postępowania celnego, a w szczególności do wydania postanowienia o przekazaniu towarów między składem celnym a granicznym urzędem celnym, skoro skarżący nie przedstawił dokumentów wskazujących na jego uprawnienia do dokonania takiego zgłoszenia. W tym drugim zgłoszeniu odnoszącym się do towarów sprowadzonych z zagranicy i składowanych w składzie celnym skarżącego wpisano w rubryce nr 2 „Eksporter/Nadawca” firmę „M.-T. z siedzibą w T., w rubryce nr 8 „Importer/Odbiorca” firmę „M.-F.” GmbH z siedzibą w D., zaś w rubryce 14 jako zgłaszającego wpisano Marka P. Wbrew stanowisku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego organy celne były obowiązane wszcząć postępowanie celne wskutek złożenia przez Marka P. JDA SAD z 9 czerwca 1993 r., z którego treści wynika, że jest to wniosek o przekazanie sprawy do rozpatrzenia Dyrektorowi Urzędu Celnego w R. i jednocześnie postanowienie uwzględniające ten wniosek, o czym świadczą adnotacje i wpisy poczynione w odpowiednich rubrykach przez wnioskodawcę i organy celne. Skoro zatem wniosek zgłaszającego towar Marka P. o przekazanie sprawy dyrektorowi właściwego urzędu celnego został uwzględniony przez Dyrektora Urzędu Celnego w W. w JDA SAD z dnia 9 czerwca 1993 r., to należy uznać, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy zgłaszający towar jest osobą przewożącą towar celny w związku z przekazaniem sprawy, o którym mowa w art. 45 ust. 5 Prawa celnego i na zgłaszającym towar Marku P. ciążył obowiązek dostarczenia go do Urzędu Celnego w R., który potwierdził przekazanie sprawy w dniu 10 czerwca 1993 r. w powyższym JDA SAD. Należy podkreślić, że przepis art. 45 ust. 5 Prawa celnego uprawnia stronę postępowania celnego do złożenia wniosku o przekazanie sprawy właściwemu dyrektorowi urzędu celnego, a za stronę należy uznać niewątpliwie skarżącego, który zgłosił składowane w należącym do niego składzie celnym towary do odprawy celnej. Organy celne nie były zatem obowiązane do szczegółowego wyjaśniania, w jakim charakterze występuje podmiot składający wniosek o przekazanie sprawy, skoro było niewątpliwe, że wniosek pochodził od strony postępowania celnego czyli Marka P., który miał interes prawny we wszczęciu postępowania celnego w sprawie wywozu towarów za granicę. Skoro zatem

zgłaszający towar nie dostarczył towaru wymienionego w JDA SAD z dnia 9 czerwca 1993 r. do Urzędu Celnego R., co jest w sprawie bezsporne, to organy celne i Naczelny Sąd Administracyjny prawidłowo przyjęły, że był Marek P. podmiotem, na którym ciążył obowiązek uiszczenia cła.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji

=====